

isoph.
12.

ung.
VI 76

~~7-11-12~~

EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

11-76.

SIGNAT. clōlōCCCXIII.

DISPUTATIONUM METAPHYSICARUM
SEXTA
DE
AFFECTIONIBUS
ENTIS DISJUNCTIS IN
GENERE, ET IN SPECIE
DE
ACTU ET POTENTIA

QUÆ
DIVINA ASPIRANTE GRATIA
PRÆSIDE

VIRO

CLARISSIMO ATQUE PEREXIMIO
DN. M. CHRISTIANO BILEFELD
Lubec: Amplissimæ Facultatis Philosophicæ Ad-
juncto meritissimo, Fautore ac Promotore suo
æternùm devenerando

*Publico dextrè Philosophantium examini
exhibetur*

à

M. CHRISTIANO HOPNERO

Francenberga - Misnico

AUTHORE.

Ad d. 22. Novembr. Horis matutinis

In Auditorio Minori

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI Acad. Typogr.

ANNO M DC LI.

THES. I.

AFFECTIONES ENTIS DISJUNCTÆ DANTUR,
quæ illius latitudinem exhauriunt.

§. 1. Affectiones Entis Unitas excipiunt Disjunctæ. Sed quo significato hic vox Affectionum sumenda sit, patet ex disput. 2. Neque diu hic laborandum de probanda Affectionum Entis disjunctarum existentia, cum ejusmodi conceptus communissimos, quos nulla particularis disciplina sibi vindicare potest, Ens sub disjunctione denominare, nemo negare possit, nisi qui vel summa labore ignorantia, vel summo contradicendi trahatur studio. Denominant verò hæc ut reliquæ affectiones ipsum *Ens non in quovis statu, quem in mente etiam post varias abstractiones obtinet, sed ipsum Ens & essentiam, prout ex natura rei secundum statum objectivum se habet in ipsa rerum natura.* que sunt verba Excell. Dn. D. Scharff. in Theor. Transc. disp. 12. P. 747.

THES. II.

Affectiones Entis Disjunctæ sunt conceptus generalissimi Ens reciprocè sed disjunctè denominantes.

§. 1. Ipsæ Affectiones Disjunctæ duplici modo considerari possunt. *Vel considerantur respectu sui Subjecti, quod non συνώνυμος, sed παρωνύμος denominant, & quidem reciprocè, at sub disjunctione, ita ut omne Ens sub disjunctione ab his affectionibus denominetur, & quicquid ita non denominari potest, illud etiam non sit Ens. Differunt autem hæc affectiones ab ipso Ente non realiter, sed ut unitæ formaliter tantum. Vel considerantur respectu membri oppositi, & sic affectionis disjunctæ unum membrum ab altero differt realiter distinctione rea-*

si analogicè dicta, in quantum scil. formaliter sumitur utrumq;
membrum. Ratio est, quia sunt modi oppositi, sibi mutuo in-
communicabiles, & sic realiter à se invicem differunt.

THES. III.

Affectiones Entis Disjunctæ Primariæ
sunt vel immediatæ vel mediatæ.

§. 1. *Immediatæ* sunt, quæ proxime sine interventu alterius
affectionis unitæ in Ente fundantur & illud modificant, ut A-
ctus & Potentia &c. licet quarundam affectionum disjunctarum
alterum membrum ulteriùs in sua membra dividi possit, ut Di-
versum in Distinctum & Oppositum, Compositum in Totum
& Partes; imò nonnullæ affectiones disjunctæ videantur me-
diantibus disjunctis affectionibus Ens denominare. Proinde
nemini litem movebimus cum de mediatarum affectionum ex
aliis deductione, tum de ipsarum affectionum disjunctarum
ordine, quo quis eas proponere velit, modò non confusionem
aliquam introducat, quam sapissimè in Maccovii Metaphysicæ
& aliis invenimus.

§. 2. *Mediatæ* sunt, quæ Enti mediantibus aliis
affectionibus conveniunt, ut Identitas & Diversitas median-
te Unitate; Naturale & Artificiale mediante Veritate &c. Nos
igitur primo loco de Immediatis agemus, initium de Actu & Po-
tentia facturi. Hac enim affectione ignoratâ cæteræ non ita
facilè intelligi possunt, hæc autem sine illis optimè percipi
potest.

THES. IV.

ACTUS ET POTENTIA immediatè Ens,
attamen sub disjunctione denominant.

§. Actus & Potentia hinc Transcendentaliter sumenda & in-
determinatè ad existentiam actualem sive Substantiarum sive
Accidentium: & quidem non ut 1. *de statibus diversis unius En-
tis*, ut eadem rosa, quæ in æstate Ens actu est, in hyeme Ens in-
potentia; neque 2. *ut de diversis unius ejusdemq; Entis respectibus*,
ut

ut Petrum considerando, vel quatenus est extra causas, vel
quat: fuit in causis: sed 3. ut de *Entibus essentialiter divis*
sisq; dicatur.

THES. V.

Actus est, quo Ens vel essentialiter &
intrinsicè actualitatem essendi sive existen-
tiam implicare; vel potentiam complere de-
nominatur.

§. 1. Actus vox ratione primæ impositionis indicat id, quod
potentiâ activâ completur ad operationem: deinde traducta
est eadē ad significandum id, quod potentiam passivam perficit
ut Forma est actus ratione materiæ: denique id voce actus de-
notarunt, quod revera est actu, sicuti id patet ex Joh. de Rheda
p. 2. Controv. 12. a. 2. & alijs Scotistis. Hinc annotant Autho-
res *ἐντελεχεία* & *ἐνεργεία εἶναι* significare revera esse. Conf. Ari-
stot. 1. 2. Phyl. c. 1. Vide p. m. Dn D. Jacob. Mart. in Exerc. Me-
taph. l. 1. exerc. 3. theor. 10. Ulterius ergo Actus existentiam
Entis Enti essentialiter & intrinsicè competentem cum exclusi-
one omnis potentia quoad esse exprimit. Vide Excell. Scharff.
Theor. Transc. p. 499.

§. 2. Hinc vocabulum hoc dupliciter sumitur: *absolutè*,
in quantum dicit actualem rei essentialiam cum negatione poten-
tia ad existendum. 2. *respectivè*, dum relationem importat ad po-
tentiam. Utrumque in definitione attenditur. *Ens enim, quod
essentialiter & intrinsicè actualitatem essendi seu existentiam impli-
cat, rectè dicitur Actus scil. absolutè*, docente plur. Rever. & Excel.
Dn. D. Scharffo in Theor. Transc. disp. 9. p. 491. *quando descen-
do, vel expressius concipio Entitatem, tum deprehendo, quoddam Ens
esse essentialiter actum, ita ut intrinsicè in suo conceptu propria Enti-
tatis involvat existentiam, adeoq; suâ natura est actus, & nullo modo
potest esse divinus.* Et talis Actus DEUS est. Actus ergo & actuale
esse, quod Ens extra causas suas dicit, & si de Deo usurpatur
negativè explicandum est hoc modo, quod non in causis est, la-

tius patet quam esse actum. Siquidem & ea actu esse dicuntur
quæ tamen ratione essentiæ potentiam habent ad esse, quam A-
ctus simpliciter excludit. *Relativè* verò quando Actus sumi-
tur, denominat Ens, quod complet & perficit potentiam.

THES. VI.

Actus est vel essentiæ & subsistentiæ,
vel purus & impurus, vel Entitativus & For-
malis, vel primus & secundus, vel signatus
& exercitus.

§. 1. *Actus essentiæ* est, quo aliquid constituitur in suo esse a-
ctuali. *Subsistentia actus* est, qui Enti singulari ultimum dat
complementum. Hic in irrationalibus vocatur *Suppositalitas*,
in rationalibus *Personalitas*. Tenendum verò 1. utrumque hunc
actum in Ente increato non differre realiter: at in Ente creato
nil prohibere, quin differat realiter. Est enim in his Supposi-
tum modus naturâ posterior, adeoque in creatis realiter distin-
ctus. 2. Subsistentiam idcirco non planè inseparabilem esse ab
actu essentiæ. Nam fieri potest, ut aliquod Ens in alieno Sup-
posito existat, v. g. ignis in Supposito ferri candentis. Verun-
tamen hæc cautio simul hic attendenda, quòd in perfectiori-
bus naturis Subsistentia sine singulari virtute divina ab existen-
tia separari nequeat. Sic humana Christi natura per se confi-
derata habet quidem actum essentiæ, cum essentialiter perfecta
sit; sed non actum Subsistentiæ. Per se enim non subsistit, ve-
rùm in Subsistentia τᾰλόγῃ, quem Subsistentiæ actum præter-
naturali modo communicatum habet. Hinc non habet sal-
tem operationes naturales, sed etiam personales.

§. 2. *Actus purus* duplici modo ita dicitur, vel qui omnis potentiæ
passivæ expers est, vel qui à respectu ad materiam absolutus est.
Tribuitur hic DEO & angelis, sed diversimodè. DEUS n. actus
absolutè & simpliciter purus, adeoq; purissimus dicitur: angeli
autem actus puri secundum quid sunt, quia collati ad DEUM
non sunt simplices, sed compositi, imò sunt potentia non actus.

Actus

Actus impurus est, qui concrecioni materiali & potentialitati est obnoxius, vel ad aliquid perficiendum ordinatus. Et sic anima humana, licet à corpore separata, tamen dicitur actus impurus, quum retineat relationem ad corpus, ad quod perficiendum videlicet est ordinata.

§ 3. *Actus Entitativus* est, qui rem, ponit extra nihilum. *Formalis*, qui rem corpoream actuat, ut rei Forma. Ita tempore hyberno muscæ, ranæ &c. actu Entitativo, non Formali esse dicuntur, cum quidem tum temporis existant in rerum natura, per Formam autem non operentur. Sic DEUS, Angeli, Formæ ipsæ, & Accidentia sunt actu Entitativo.

§ 4. *Actus Primus* dicitur cujus cunque rei forma vel potentia, à qua operatio procedit. *Secundus* vocatur ipsa operatio à rei forma vel potentia procedens. Ergo Actus primus h.l. non sic dicitur respectu DEI, ad quem creaturæ collatæ omnes dicerentur actus secundi; neque actus primus & secundus intelligitur de successione actuum, quomodo primus esset, qui precederet, qui sequeretur esset secundus, adeoque daretur tertius & quartus. Sed primus indigitatur, quatenus est principium, & causa Secundi: Secundus, quatenus est istius causatum & ab eodem dependet.

§ 5. *Actus* denique *Signatus* est, quo res à singularibus abstrahitur & in universalibus consideratur, cum definitur & dividitur. *Exercitus*, quo res multiplicatur in suis singularibus atq; in concreto consideratur. e. g. in Logica considerantur Genus, Species, Definitio, in actu signato: in aliis verò disciplinis realibus in actu exercito, prout nimirum in hac vel illa materia spectantur. Hinc multa in actu exercito vera sunt, quæ in actu signato non procedunt: & vicissim. Sic illud Axioma Logicum, Genus prædicatur de specie, verum est in actu exercito, h. e. quatenus ad materiam applicatur, non vero in actu signato. Non enim dico, Species est Genus; sed in actu exercito, homo est animal. Sic Contingentium non datur scientia, scil. in actu exercito: datur tamen in actu signato, quum in Metaphysicis contingens definiatur & dividatur.

THES. VII

THES. VII.

POTENTIA est, qua Ens vel essentialiter
potentiale, vel actum largiri aut recipere
denominatur.

§. Sicuti Actus duplici modo sese habet: ita etiã potentia.
Ens enim illud, quod essentialiter & in intrinseca sua natura
importat potentiam ad esse & non esse, rectè dicitur & per se
potentia vel potentiale. Existencia enim ipsi accidentaliter
convenit. *Quæ sunt verba Excell. Dn. D. Scharffii in Theor. Transc.*
p. 491. sequ. Terminus igitur potentia insinuat cum essentiam
in se potentiam ad esse & non esse habentem, cum actualis essen-
tiæ vel existentiæ negationem: & sic quoad ultimam acceptio-
nem dicitur Ens in potentia, quod de se nondum est Ens verum
& reale. *Vide Partit. Metaph. Dn. D. Jacob. Mart. p. m. l. 2. f. 3. p.*
699. 722. Theor. Trans. Dn. D. Scharff. p. 107. Deinde Potentia
quoque respicit actum, quem vel largitur, vel recipit. Hinc.

THES. VIII.

POTENTIA est aut Activa, aut Passiva.

§. I. *Potentia Activa est vis agendi in aliud, in quantum ali-*
ud. *Vis agendi* h. l. non est Accidens, (loquimur enim de Po-
tentia Transcendentali) sed est ipsum Ens, quod à Potentia de-
nominatur, quum hæc realiter non differat ab essentia rei. Et
patet, quòd non solis cõperat Accidens, sed substantiis quoq;
imò his maximè, utpote à quibus omnis est actio, quanquam per
Accidens agant. Dum ergo in Substantia ex actu & potentia fit
unum per se, non potest illa potentia Accidens esse, quia ex
illa & actu substantiali neq; fit Substantia neq; unum per se. Vis
igitur illa hinc intelligenda est, in quantum formaliter & immedi-
atè est agendi principiũ, non autem efficienter, sunt verba Excel:
D. Calovij. *Aliud verò in quantum aliud* non denotat tantum Sub-
jectum realiter ab agente distinctum; verum includit quoq; ne-
gativum seu non-Ens, quia divina potentia in non-Ens agit. Re-
duplicatio autem diversum agentis & patientis respectum ad mi-
nimum connotat. Multa namq; sunt, quibus vera potentia
agendi assignatur, in quibus tamen realis illa diversitas locum

NON

non habet, v g. in immanentibus actionibus, quales sunt intelligere, velle, ratiocinari: itemque in his, quæ in seipsis agunt, uti fit in igne seipsum movente.

§. 2. *Potentia Passiva* est vis patiendi ab alio. Talis potentia in DEO non datur, cum imperfectionem & subjectionem aliquam involvat: sed tantum in creaturis tam incorporeis quam corporeis. Sic passio cadit in Angelos, quatenus in cognitione sua perficiuntur, aut quatenus à DEO puniuntur.

THES. IX.

POTENTIA ACTIVA alia Infinita est, alia Finita.

§. 1. *Illa Soli DEO competit: Hac soli creaturæ propria est.* Potentia quidem, prout Actui opponitur, DEO non rectè attribuitur, utpote qui est merus actus & ipsum agere. Quanquam enim DEUS non semper creet mundum, sed potentiam creandi habeat: actus tamen & potentia in DEO non est aliud atque aliud. Dicitur autem infinita hæc potentia *vel intrinsecè* respectu Entitatis, quæ est ipsa DEI essentia: *vel extrinsecè* respectu Objectorum, *tum extensivè*, quia plura facere potest, quàm facit; *tum intensivè* ratione modi, quia nunquam extra se agit per omnem modum essentiæ, quin possit efficacius agere.

§. 2. Subdividitur in *Absolutam* & *Ordinatam*. Quæ divisio iterum non ita intelligenda venit, ac si duæ realiter distinctæ in DEO sint potentiæ. Neutiquam. Sed quemadmodum DEUS unus est & simplicissimus; ita etiam unam & simplicissimam habet potentiam. Interim in ordine ad varias actiones à nobis secundum rationem per inadæquatos conceptus in plures potentiæ distinguitur. Est autem *Absoluta potentia*, quæ DEUS simpliciter omnia potest, etiam quæ præter & supra communem rerum ordinem sunt. Pertinent igitur ad ejus Objectum omnia absolutè possibilis, quæ ipsi Essentiæ infinitæ atq; optimæ non sunt contraria, ut imperfectiones; vel quæ rationem Entis non negant, neque contradictionem implicant. Hæc enim rationem factibilium habere nequeunt, sed impotentiam

B

potius

potius in seipsis complectuntur. Ea propter inepti sunt, qui dicunt, DEUM non omnia posse, quia non possit aliud infinitum creare, peccare, mori &c. cum prius aduersetur divinæ essentia, reliqua verò summam magis impotentiam atque imperfectionem arguant, quàm potentiam. Inepti quoque sunt, qui Contradictoria hæc esse statuunt: Corpus Christi est in uno loco præsens scil. naturaliter, corpus Christi est omnipræsens scil. unionis gratiâ. Quandoquidem hîc non opponitur Ens non Enti, sed Ens Enti subordinatur. Ergo fingenda non sunt contradictoria, & divinæ potentia opponenda; siquidem DEUS omninò plura potest, quàm humana ratio intelligit: quæ propterea ex divina revelatione, non ex humana intellectione sunt addiscenda. Absoluta igitur hæc potentia DEUS omnia potest, & quæ vult, & quæ non vult.

§. 3. *Ordinata* verò *Potentia* est, quâ DEUS operatur secundum communes leges & causas à seipso institutas. Vocatur enim *Ordinata* respectu ordinis in natura instituti, quem DEUS observare creaturæ se obligavit; non quidem ac si DEUS à natura determinetur, & ad causas secundas alligetur, sed quòd DEUS ipse potentiam suam determinet, & ad certum opus pro liberrima sua voluntate applicet. Ita secundum hanc potentiam parentibus liberos excitat non ex lapidibus, sed mediante femine; sustentat hominem nutrimenti beneficio, quem tamè secundum absolutam absque eo conservare posset. Hinc dicitur: DEUS per absolutam suam potentiam multa potest, quæ secundum ordinatam non facit. Nam impossibilitas hæc non sic dicitur propter defectum divinæ potentia: sed ratione mediæ semel à DEO ita ordinatorum, seu propter defectum rei factibilis, quæ non capax est hujus vel illius actus, quoniam pugnat cum natura ejus.

§. 4. *Finita Potentia* itidem duplex est: *Rationalis* & *Irrationalis*. Hæc ad unum extremum determinata est, ita ut positis sufficientibus ad agendum requisitis non possit non agere. Illa contra est, quæ positis omnibus ad agendum requisitis indifferenter se habet non tantum ad contraria Objecta, sed etiam ad actus

actus contradictorios circa idem Objectum. Hoc est, potest agere & non agere. Appellatur *rationalis* non ob intellectus ratiocinationem & specialiter ita dictum discursum; sed ob rationalem voluntatis libertatem. Neque etiam contrarietas objectorum hinc respectu ipsorum objectorum attendenda, sed tantum quoad contrarietatem actus: velle enim unum & alterum nolle contrarie se habent. Similiter & oppositum (*irrationalis potentia*) non ita strictè sumendum, prout solis brutis competit, sed pro non-libertate, seu potentia non-libera, ut etiam inanimatis conveniat. *Rationalis* deinde potentia sedem suam potissimum in voluntate habet, in quantum illa formaliter & per essentiam libera est, cujus ratione maximè hinc attenditur; consequenter verò & participativè etiam intellectus, appetitus sensitivus & locomotiva nuncupantur potentiae rationales. *Requisita* denique *ad agendum* sunt, sufficiens virtus in agente, patientis idoneitas, ejusque propinquitas, mediis debita constitutio, resistentiæ absentia, prævia dispositio.

THES. X.

POTENTIA PASSIVA dicitur alia Objectiva, alia Subjectiva.

§. 1. *Potentia Objectiva* est, qua res sub habitudine ad potentiam productivam spectatur. Hoc modo res dicitur in potentia objectiva ante sui productionem & existentiam. Verum *Potentia* ad *Objectivam* & *Subjectivam* æquivocè sese habet. *Potentia* enim *objectiva* neque propriè est potentia, (si enim *Ens* nondum est, quomodo in se poterit habere potentiam aliquam? neque distincta ab *Activa* & *Passiva*. *Subjectiva* est habitudo *Subjecti* ad formam recipiendam: ut *materia* dicitur potentia ad formam recipiendam.

§. 2. Hæc dispescitur porro in *Naturalem* & *Obedientialem*. *Naturalis* est aptitudo rei, quæ ab agente naturali ad actum naturalem deduci potest naturaliter. Quæ iterum dividitur vel respectu ordinis, quem habet ad actum; vel ratione ipsius actus. Illo modo dicitur vel propinqua, vel remota. Hoc est vel Sub-

B 2

stantia.

stantialis vel Accidental; prout scilicet vel actus ejus est Substantia vel Accidens. *Obedientialis* verò potentia nihil aliud est, quam non sufficiens repugnantia Subjecti, in quod agens externum præter vel supra naturam ejus agit. Hæc ergo non tam est in Subjecto passibili, quàm in agente; & nominatur obedientialis, quia subjectum illud adeo validum non est, ut virtuti agentis reniti queat. Hinc ratio Formalis ejus consistit in negatione seu non-repugnantia; à qua etiam denominatur *Potentia secundum non repugnantiam*. Diversimodè autem illa sese habet ad DEUM, angelos & homines. *Respectu DEI* quævis res, quæ est extra DEUM, potest fieri quodvis, modò non involvat contradictionem sive repugnantiam. *Angelorum respectu* obedientialis potentia illis tribuitur rebus, quæ ab his fieri possunt, quando v. g. corpora sibi assumunt varia, varieque movent & figurant. *Respectu hominis* datur, quando homo in res naturales formas reales artificiales introducit. Atque hæc brevissimè de Actus & Potentiæ descriptione ac distributione sequuntur.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ.

I.

Posito Actu primo non continuò potest inferri secundus.

Actus enim primus habet se instar Formæ: Forma autem optimè esse potest, licet non operetur. Sic non necesse est, ut homo semper actu rideat, quia in ipso datur risibilitas. Deinde quoque actus primus vel ab objecto aliquo, vel à superiori agente impediri potest, ne traducatur in actum. *Ab Objecto*; quando v. g. magnes succo allii illitus non trahit ferrum: quando circumforanei corpus liquefacto plumbo lavantes vim adurendi succo mercurialis & portulacæ (ut memorat Scaliger Exerc. 13. s. 3.) impediunt. *A superiori agente*; quando v. g. tempore Josuæ motus solis inhibitus fuit: quando ab igne in fornace babylo-nica actus comburendi sublatus fuit. Primum enim agens concursum suum pro liberrima voluntate subtrahere, actumque secundum refrænare potest.

II. Po.

II.

Posito actu secundo necessario infertur primus.

Actus quippe secundus veluti causatum est, & habet se ad primum ut actus ad potentiam. Jam vero actus potentiam, & omne causatum causam suam præsupponit. Hinc quia Christus, quatenus filius hominis est, in extremo judicio omnes omnium hominum & actiones & cogitationes manifestare atque judicare debet, necessario quoque omniscius sit oportet. Judicare enim est actus secundus, qui primum præsupponit: jam vero potentia ista omnes cogitationes humanas judicandi & revelandi absque earum notitia consistere nequit. Similiter, quotiescunque humana Christi naturæ actus omnipotentia assignatur, infallibiliter inde ipsa omnipotentia inferri, eidemque rectissime attribui potest, cum actus potentiam prærequirat.

III.

Negato actu secundo non statim negandus est primus.

Nam potest Ens esse & adesse, ubi ejus operatio non sentiatur. Perperam ergo concluditur: corpus Christi in S. cæna non tangitur, palpatur, videtur, E. non est præsens. Aliud sane est potentia videndi, aliud ipse actus: ab hoc ad illam non valet argumentatio negativa, quoniam, ut Scaliget. habet Exerc. 250. f. 3. aptitudinis actus non est in quolibet Individuo necessarius. Sic licet Christus in statu humiliationis divina *δουχίματα* non semper exeruerit, non tamen idcirco ipsi deneganda sunt.

IV.

Omne quod contradictionem non implicat, DEO est possibile.

Quia DEUS agens infinitum est, in quo nullus datur defectus, cujusque potentia ad nullum Entis genus est limitata, sed extendit se quoque ad non-Entia: imò ex quovis Ente & ex non-Ente potest DEUS facere quodvis. Sola excipitur contradictio, h. e. quæ implicant simul esse & non esse; quia hæc ex numero absolutè impossibilia sunt. Impossibilia autem posse, est non posse. Hinc præclare Augustinus contra Faustum ait: *Quisquis ita dicit, si DEUS omnipotens est, faciat, ut quæ facta sunt.*

[acta non fuerint; non videt, hoc se dicere: Si DEUS omnipotens est, faciat ut ea quæ vera sunt, eo ipso quo vera sunt, falsa sint. DEUS quidem etiam impossibilia dicitur agere, sed quæ sunt impossibilia naturæ, non quæ sunt impossibilia naturâ, h. e. quæ rei Definitioni & naturæ repugnant. Simili modo DEUS etiam contradictoria præstare potest: at qualia? non quæ respectu potentia divinae contradictoria sunt, sed quæ respectu potentia & scientia humanæ talia videntur. Sedulo ergo cavendum, ne proclametur statim impossibile, quod intellectus nostri cæcitas nec videre, neque rationis nostræ infirmitas capere potest. Manebit in omnem æternitatem instar Axiomatis immutabilis verissimum illud Apostoli effatum: DEUS potest super omnia facere, et am superabundanter magis quàm petimus aut intelligimus. Quod si itaque profiteri aliqui audent, ne DEUM quidem totâ suâ omnipotentiâ efficere posse, ut vel duo corpora in eodem, vel unum in diversis sit locis, omninò ostendere debent, implicare hæc contradictionem respectu potentia divinae: id quod nunquam probatum dabunt.

V.

Ex duobus Entibus in actu non fit unum per se.

Intellige 1. in actu completo & perfecto. 2. Ex Entibus possitissimum compositis, sive Entibus simpliciter & per se subsistentibus, nec ad aliud sub ratione partis & complementi ordinatis. Hinc non sequitur: elementa in actu etiam completo in mistis existunt, E. mista non sunt unum per se, sed per Accidens: cum elementa non sint Entia composita, sed comparatè simplicia, quæ ipsa compositum efficiunt, & in misto rationem partium atque complementi induunt. Neque etiam sequitur: Persona divina & humana natura in Christo sunt Entia in actu, E. non constituunt unum per se. Humana enim natura non per se subsistentiâ propriâ subsistit, sed communicatâ videlicet τὸ λόγῳ, atque rationem partis subit.

VI.

Actus primus potest alteri communicari.

Sic Forma communicatur materiae, vita corpori. Est quidem

dem actus primus Subjecto suo seu ei, cui primò inexistit, intimè conjunctus, interim non est simpliciter incommunicabilis. Non enim communicando deserit Subjectum suum, & in aliud emigrat aut transfunditur, sed communicatur alteri quoad communem, at intimam possessionem, ita ut Subjecto suo proprio essentialiter, per se, primò ac immediatè competat, alteri verò καὶ ἔνωσιν καὶ συνδυάσιν ob arctissimam unionem. Proinde actus qui communicatur, debet ei cui communicatur, arctè esse unitus. Applicemus hoc ad humanam Christi naturam. Illa similiter actum primum communicatum habet, cum non Subsistentiâ propriâ, sed Subsistentiâ τῆς λόγῃ existat. Actus Subsistentiæ etiam utriusque intimus est, sed alteri per essentialitatem, alteri per unionis gratiam.

VII.

In uno Ente plures possunt dari actus primi.

Non hic sermo fit de actibus Accidentalibus, quos in eodem plures dari extra controversiam positum est: neque de actibus Substantialibus ratione distinctis, ut sunt Subsistentia & essentialitas in Ente simplicissimo: sed de actibus Substantialibus realiter distinctis. Tales in uno Ente plures dari exinde patescit, quia in uno quoque Ente Substantiali duo occurrunt, Essentialitas & Subsistentia: quæ non simpliciter unum sunt, licet à multis imperitè confundantur. Unde Scaliger dicitur l. 1. de plant. p. 106. *Essentiam aliud esse & aliud existentiam (seu potius Subsistentiam) solis claris ac divinis ingeniis compertum est, qui abducto à factionibus animo soli studet veritati.* Et Zabarella existentiam nominat quiddam additum essentialitatis l. 2. de prim. mat. c. 3. Additum autem ab eo, cui additur, differre necesse est. Atque hinc fit, ut in quovis Individuo duo exsurgant actus primi, quorum alter Essentialis, alter Subsistentialis (potius quam existentialis) vocari queat: quam ob causam ipsa quoque attributa variant, dum quædam dicuntur respectu Essentialitatis & sunt communia, quædam respectu Subsistentiæ & sunt singularia. Sic docilitas omnibus communiter hominibus convenit, bonum vero ingenium seu mentis acumen non nisi Individuis. Sic non rarò quoque accidit, ut duo
actus

actus essendi unum constituent actum Subsistendi, ut sit in ferro ignito, adeoque essentia assumat actum Subsistendi alienum. Id quod etiam nostræ humanæ animæ evenit: quæ quamdiu corpus informat, propriam & peculiarem Subsistentiam non obtinet, sed eandem cum corpore possidet. Atque hæc non incommode applicari possunt ad humanitatem Christi. Ubi inter actum Essentiæ & Subsistentiæ accuratè est distinguendum. Christus siquidem secundum humanam naturam habet actum essentiae naturalem, quia ipsius essentia humana essentialiter perfecta est: habet etiam actum Subsistentiæ, verum non naturalem & ex humana natura proveniente, sed communicatum vi personalis unionis. Ex quo sequitur, in humana Christi natura esse duos actus primos, actum scilicet essentiæ & actum Subsistentiæ. Quod in statu præternaturali, quando natura alterius naturæ Subsistentiâ subsistit, fieri posse, exinde manifestum evadit, quia humana Christi natura non saltem suas habet operationes naturales, adeoque actum primum; verum etiam operationes personales, ac proinde actum primum Subsistentiæ, non quidem proprium (aliàs unum per se constituere non potuisset) sed communicatum & personalem. *Conf. Plur. Rever. atq; Excell. Dn. D. Calov. in Metaph. p. 488. sequ. Excell. Dn. D. Scharff. in Theor. Transc. p. 518. sequ.*

VIII.

Potentia activa, quæ non transfertur in actum, est nulla.

Si scilicet actus non impediatur vel ex naturæ vitio, vel ex requisitorum concurrentium absentia. Aliàs hoc in naturalibus agentibus omninò valet, cum DEUS nullam creaturis potentiam frustra concesserit, sed unicè propter actum. Frustra ergo stellis assignatur quies, si nunquam quiescunt: frustra terræ ascribitur mobilitas, si nunquam movetur. Verum ad potentiam passivam hoc Axioma extendendum non est, cum non semper necesse sit, ut illa in actum deducatur. Sic licet in homine detur combustibilitas, non tamen necessarium est, ut actu comburatur.

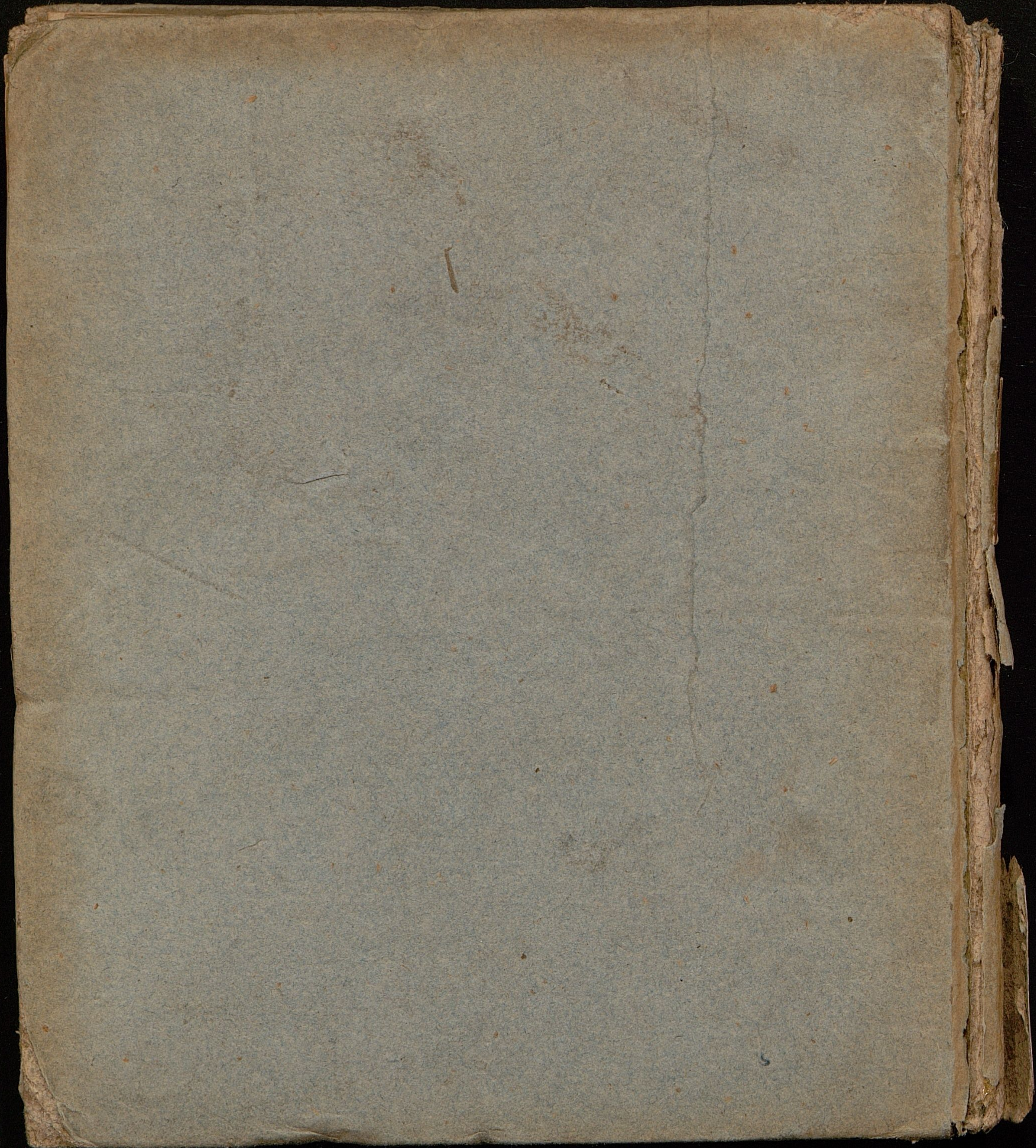
ULB Halle
005 129 222

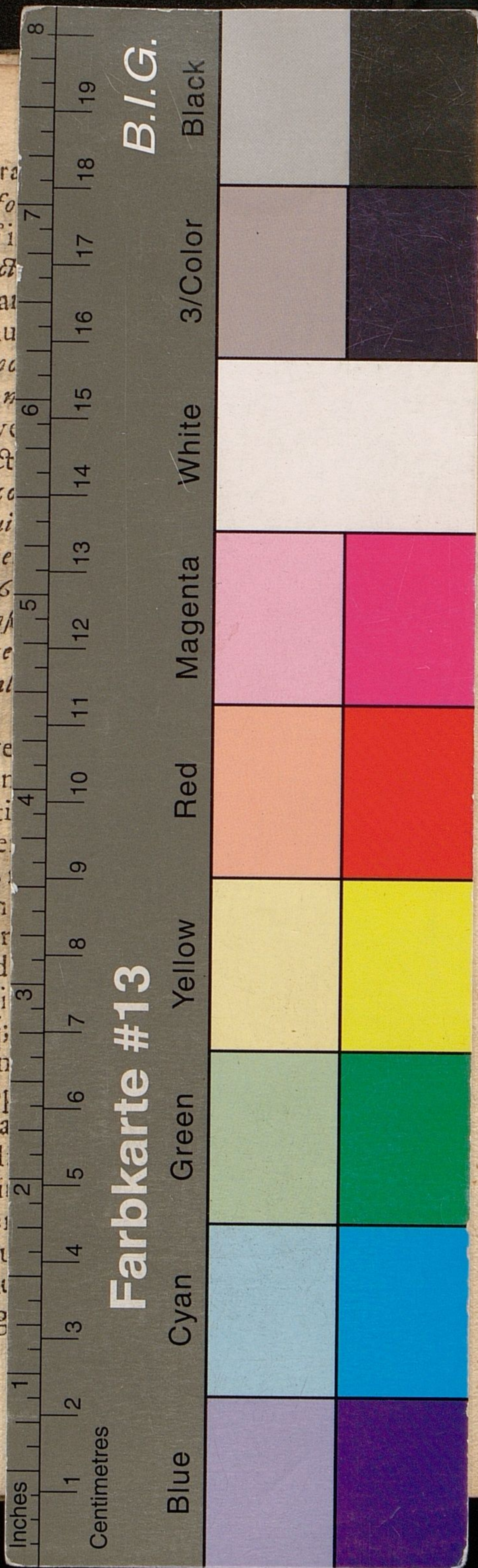
3

Recht
WD 17

DISPUTATIONUM METAPHYSICARUM
SEXTA
DE
AFFECTIONIBUS
ENTIS DISJUNCTIS IN
GENERE, ET IN SPECIE
DE
ACTU ET POTENTIA

QUÆ
DIVINA ASPIRANTE GRATIA
PRÆSIDE
VIRO

CLARISSIMO ATQVE PEREXIMIO
DN. M. CHRISTIANO BILEFELD
Lubec: Amplissimæ Facultatis Philosophicæ Ad-
juncto meritissimo, Fautore ac Promotore suo
æternùm devenerando

*Publico dextrè Philosophantium examini
exhibetur*

M. CHRISTIANO HOPNERO

Francenberga - Misnico

AUTHORE.

Ad d. 22. Novembr. Horis matutinis

In Auditorio Minori

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI Acad. Typogr.
ANNO M DC LI.